

vitéz Somogyvári Gyula („Gyula diák”)

Öröm és megtiszteltetés számomra, hogy laudációt mondhatok abból az alkalomból, hogy a Magyar Örökség és Európa Egyesület v. Somogyvári Gyulának –írói nevében Gyula diáknak ítélte a Magyar Örökség kitüntető díjat.

Személyében a költőt, a regényíró, a hős katonát, a közéleti személyiséget, az országgyűlési képviselőt, a német fasizmus és a magyar kommunizmus által egyaránt üldözött, a magyarság valódi érdekei mellett rendíthetetlenül kiálló, s azért mártíriumot is szenvedni hajlandó férfit ünnepeljük ma.

1895-ben született a Sopron megyei Füles községben.

Alkotói pályafutását költőként kezdi, alig 13 éves, amikor megjelenik első költeménye nyomtatásban. Korai verseiben hitéről és hazaszeretetéről tesz tanúbizonyságot.

Az első világháború elején önként jelentkezik katonának és 36 havi folyamatos orosz, román és olasz frontszolgálat után, 1918-ban tér haza, nagybetegen. A háború utáni verseinek témáját és hangját döntően befolyásolja az a tény, hogy szülőhelyét a trianoni békediktátum következményeként elcsatolják Magyarországtól. A 20-as években gyors egymásutánban megjelenő verskötetek- *Idők sodrában, Éjfél után, Gyűjtogatás, Dal, melyet nem daloltak végig*- szerzője, Gyula diák, nemzetünk legnagyobb kollektív fájdalmát jeleníti meg. Ennek kifejezéseként írja meg az Erdélyi induló szövegét is.

Érdemeiért Horthy kormányzó vitézzé avatja. Ebben az időben magyarosítja németesen hangzó nevét (Freissberger) Somogyvárira.

1928-tól a Rádió Rt. irodalmi igazgatója. Ő honosítja meg a hangjáték műfaját, mely elnevezés szintén tőle származik.

A 30-as évek hozzák meg az átütő irodalmi sikert számára. A történelmi élményregény jelentős magyar mesterévé két trilógiája avatja. Az 1933-ban megjelenő, *Virágzik a mandula* (angol, olasz, német fordításban is olvasható), a *Ne sárgulj, fűzfa, És Mihály harcolt* után a reformkoron és a 48-as szabadságharcon vezeti végig olvasóját másik regényhármasa- *A pirossapkás kislány, A hadtest hű marad és a Katonacsillag megfordul*. Ekkor választják be a Petőfi Irodalmi Társaságba is.

Az egyre radikálisabb német-ellenességéről ismert író, az 1935 óta országgyűlési képviselőt két nappal a német megszállás után letartóztatják és Mauthausenbe hurcolják. 1945-ben szabadul. Ekkortól csak egyházi lapokban publikálhat. Ám 1950-ben így is betiltják minden művét, és most a kommunisták hurcolják el, Kistarcsára internálják. 1953-ban Kistarcsáról Budapestre szállítása közben hal meg, máig sem felderített körülmények között.

Tisztelt ünneplő közönség!

vitéz Somogyvári Gyula életművének első alkotásától kezdve hű és igaz krónikása nemzetünk történelmének, s az marad mindvégig. Utolsó, valóban kézírásos kézirat formájában fennmaradt regénye- *Vihar a levelet...*- csak posztumusz, 2003-ban jelenhetett meg. Az ok prózai: a második világháború és a doni katasztrófa ábrázolása ez, magyar szemmel.

Somogyvári Gyula méltatásakor erkölcsi kötelességemnek érzem néhány mondatban családja helytállásáról is szólni, hiszen lányát, Máriát még 1945-ben letartóztatják, és férjével együtt tíz évet tölt szovjet gulágtáborban!

Az író fia, Gyula sorsa először a hadifogság, aztán a kitelepítés! Összességében a család kilenc tagját éri ilyen retorzió, megszenvedett éveik 43 esztendőt tesznek ki.

vitéz Somogyvári Gyula életpályája során a 20. század első felének minden nemzeti krízishelyzetére reagál. És mindig helyesen. Sorsa, életpályája egyben tragikus demonstrációja az e fél évszázadban velünk, magyarokkal megesett abszurdításoknak.

Írói életműve viszont annak demonstrálására alkalmas, hogy megláthassuk általa a magyar kultúra fajt, vallást, származást felülírni képes, nemesítve egyesítő varázserejét.

Nemzetünk, magyar hazánk újra nehéz időszakot él át. Egységre, közös, nemzetmentő erőfeszítésekre, akaratra van, volna szükség. S arra a rendíthetetlen hitre, reményre, melyet v. Somogyvári Gyula így fogalmazott meg *Egy kidőlt fatörzs előtt* című versében:

„Még nem végzett velünk a végzet!
S legyen bár hegynyi omladék,
mely ránk zuhant, kivájja még
győzelmes útját minden águnk,
s hajtunk, sarjadunk, kivirágzunk,
mert istenáldott dacban égünk
És csakazértis százszor élünk!”

Köszönöm megtisztelő figyelmüket!

2012. december

Takaró Mihály